

PRAKTIJKADVIES

Maatregelen na zware storm, ijzel en sneeuwval

Laatste update: 27 november 2015

Foto: Dick de Vlieger

Alhoewel zware stormen en overmatige ijzel of sneeuwval met grote effecten op bos en natuur lang niet ieder jaar voorkomen, is het toch raadzaam hierop altijd voorbereid te zijn. Mochten zich toch situaties met zware storm, ijzel of sneeuwval voordoen, dan weet u waar uw prioriteiten liggen, en kunt u direct aan de slag.

Bij zware storm en veel ijzel of sneeuwval is het van groot belang om *veiligheid* altijd voor te laten gaan. Natuurlijk pakt u sterk onveilige situaties rond gebouwen en situaties waarbij de veiligheid van mensen en vee sterk in het geding zijn direct aan. Maar daarna is het raadzaam om een korte rustpauze in acht te nemen voordat met de verdere ruimingswerkzaamheden wordt begonnen. In die

rustpauze besluit u wat u vanuit veiligheidsoogpunt verder nog acuut moet ruimen en wat in een later stadium aan bod zou kunnen komen.

In dit praktijkadvies wordt eerst ingegaan op die zaken die u van te voren al kunt regelen (pro-actief). Daarna volgen de stappen die u kunt nemen nadat storm, ijzel of sneeuwval voor problemen in uw terreinen zorgen. Het praktijkadvies wordt afgesloten met een checklist.

In dit praktijkadvies wordt gesproken over effecten van storm en ijzel en sneeuwval, omdat schade veroorzaakt door deze calamiteiten niet altijd als daadwerkelijke schade worden ervaren.

10-PUNTENPLAN RUIMING NA ZWARE STORM OF IJZEL

PRO-ACTIEF

- ▶ Maak een calamiteitenplan
- ▶ Heb afzetmateriaal en bebording in voorraad
- ▶ Ken uw aansprakelijkheidsrisico's en zorg voor afdoende verzekeringen
- ▶ Maak afspraken met naburige beheerders en aannemers in de buurt
- ▶ Zorg voor goed opgeleid personeel

NA ZWARE STORM OF IJZEL

- ▶ Sluit zo nodig uw terrein af en plaats concrete waarschuwborden
- ▶ Inventariseer de knelpunten en voer acute werkzaamheden (rond gebouwen, ter redding van mensen en vee) uit
- ▶ Las daarna een rustpauze in en bepaal uw ruimingsprioriteiten:
 - denk aan veiligheid en veilig werken
 - houd rekening met de Gedragscode bosbeheer
 - kijk waar kansen liggen
 - vraag u af wat u als beleving achterlaat
 - zoneer de aanpak rond recreatieve voorzieningen
 - kijk naar de houtmarkt
 - houd rekening met kans op plagen
- ▶ Faseer de werkzaamheden (op korte termijn, op lange termijn, niet ruimen)
- ▶ Communiceer met de buitenwereld

PRO-ACTIEF

▶ Maak een calamiteitenplan

Maak een draaiboek calamiteiten. Neem daarin een kaart van het gebied op met de ligging van rasters, veekeringen, parkeerplaatsen, doorgaande verharde en onverharde wegen, recreatievoorzieningen, en wandel-, ruiters- en mountainbikeroutes. Bepaal welke daarvan een cruciale functie hebben en na storm snel gecheckt moeten worden. Denk daarbij bijvoorbeeld aan veel gebruikte wegen en paden, toegangswegen voor de brandweer en hulpdiensten, evacuateroutes, en veekeringen en rasters.

▶ Weet waar u met het beheer van uw terrein naar toe wilt

Stormeffecten bieden kansen om uw beheer aan te passen, minder gewenste structuren op te lossen, wandel-, ruiters- of mountainbikeroutes om te leggen of af te

sluiten, of de voorraad dood hout in uw terrein te laten stijgen. Stel uw wensen vooraf vast en neem deze op in het calamiteitenplan.

▶ Heb afzetmateriaal en bebording in voorraad

Zorg voor voldoende afzetmateriaal en bebording met concrete waarschuwing (zoals 'Pas op/Verboden toegang – vallende takken door stormschade'; Weg afgesloten voor alle verkeer – over de weg liggende bomen en takken), zodat u snel kunt waarschuwen en afsluiten.

▶ Ken uw aansprakelijkheidsrisico's en zorg voor afdoende verzekeringen

Zorg voor een voor uw situatie afdoende aansprakelijkheids- en schadeverzekering. ➤

► Werk samen met naburige beheerders

Spreek met naburige beheerders af hoe u samen terreinen afsluit, bebording plaatst, ruimingswerkzaamheden uitvoert, en met de buitenwereld communiceert. Zo bespaart u kosten en verschaft u duidelijkheid. Leg deze afspraken vast in uw calamiteitenplan.

► Maak afspraken met aannemers in de buurt

Maak afspraken met aannemers uit de buurt over het (acuut) uitvoeren van werkzaamheden na storm. Neem deze afspraken ook op in uw calamiteitenplan.

► Zorg voor goed opgeleid personeel

Zagen van stormhout betekent zagen van hout onder spanning. Dat is iets anders dan een boom omzagen. Zorg er daarom voor dat uw personeel goed is opgeleid.

► Check uw calamiteitenplan jaarlijks

Voer jaarlijks een check van uw calamiteitenplan uit en ga na of afspraken met derden nog steeds geldig zijn.

Foto: Loo Plan

NA DE STORM (IJZEL, SNEEUWVAL)

► Sluit uw terrein af en plaats bebording

Sluit (getroffen delen van) uw terrein zo snel mogelijk af voor het publiek, en waarschuw voor de gevaren van hangend hout door het plaatsen van concrete bebording op goed zichtbare plaatsen.

► Inventariseer de knelpunten en los acute problemen direct op

Het is van belang snel overzicht te krijgen over de omvang van de door een storm veroorzaakte effecten, de plaatsen waar deze zijn opgetreden, en de getroffen soorten. Neem tijdens de inventarisatieronde een motorzaag mee om noodgevallen (gericht op acute veiligheid van mensen en vee, en rond gebouwen) direct te kunnen oplossen.

► Neem contact op met de gemeente (brandweer)

Vraag de gemeente (brandweer) naar hun plannen voor het afsluiten en opruimen van doorgaande, openbare wegen.

► Las daarna een rustpauze in – ruim niet te snel!

Las daarna een rustmoment in waarin u op grond van uw calamiteitenplan, de inzet van de gemeente (brandweer) en uw eigen knelpunteninventarisatie prioriteiten stelt. Maak op grond daarvan een eenvoudig plan van aanpak en (eenvoudig af te vinken) werkinstructies voor de werkzaamheden in de dagen, weken en maanden na de storm. De beslissing om te ruimen is immers afhankelijk van veel factoren.

Hieronder staan de belangrijkste aandachtspunten waarover u een besluit kunt nemen teneinde uw prioriteiten vast te stellen. Vraag uzelf steeds af wat vanuit veiligheidsaspecten acuut is, en of u wel alles wilt ruimen.

• Bepaal uw ruimingsprioriteiten – faseer!

Niet alle ruimingswerkzaamheden hoeven tegelijk uitgevoerd te worden. Bepaal welke bomen vanuit veiligheidsoverwegingen snel weggehaald moeten worden, en bekijk wat later kan of niet geruimd hoeft te worden. >

Bedenk dat:

- iedere storm ander maatwerk vereist;
- hout dat nog aan de stobben vastzit, maanden goed kan blijven;
- een voorjaarsstorm de ‘bewaarperiode’ kan verkorten;
- dunningsgewijs opgetreden effecten lastiger te oogsten zijn dan vlaktegewijze effecten.

Oogst of ruim met voorrang:

- beschadigde bomen met grote financiële waarde bij oogstdoelstelling;
 - (toegang tot) percelen waar de toekomstige exploitatie door de stormeffecten wordt belemmerd bij niet ruimen;
 - ziekte- en plaaggevoelige opstanden, indien dit een belangrijk nadelig effect heeft op een oogstdoelstelling.
- **Denk aan veilig werken**
Veiligheid van werknemers en bezoekers gaat steeds voor. Maak daarom op grond van veiligheids- en Arbo-aspecten een afweging tussen ruimen of laten liggen. Denk ook aan de volgende punten:
 - zet altijd professionele, gekwalificeerde mensen in die weten hoe veilig te zagen.
 - zorg voor radiocontact tussen de machinist en de motorzager.
 - zorg dat bij inzet van anderstaligen een tolk aanwezig is tijdens de werkzaamheden.
 - leg instructies en restricties vast in het contract met de aannemer.
 - geef uw instructies en restricties tijdig aan aannemer en uitvoerend personeel.
 - **Houd rekening met de verplichtingen voortkomend uit de Gedragscode bosbeheer.**
Ook bij grote storm- of ijzeleffecten blijft de Gedragscode bosbeheer onverkort van kracht. Het verruimen van de Gedragscode zal slechts in uitzonderlijke gevallen en alleen voor uitzonderlijk zwaar getroffen delen van het land door de VBNE bij de overheid bepleit kunnen worden.

- **Kijk waar kansen liggen**

Gebruik de situatie om uw beheer aan te passen en minder gewenste structuren af te stoten of paden (gedeeltelijk) om te leggen of af te sluiten. Ook kunt u besluiten de stormeffecten te gebruiken om de voorraad dood hout in uw terrein te laten stijgen ten behoeve van natuurwaarden.

- **Vraag u af wat u als beleving achterlaat**

Bedenk hoe het bos er na ruiming uit moet zien. Laat u bomen liggen, voert u gezaagd hout af, trekt u bomen het bos in, hoe gaat u om met zaagvlakken, geeft u het bos een meer natuurlijk aanzien (bijvoorbeeld door paden rond omgevallen bomen te leggen)? Bedenk dat bij een keuze voor natuurlijker bos veel zichtbaar zaaghout al snel als negatief wordt ervaren en vragen oproept.

- **Zoneer de aanpak van recreatieve voorzieningen**

Er hoeft niet overal al snel weer gerecreëerd te kunnen worden (zeker niet als het bos nog niet helemaal toegankelijk of veilig is). Ruim eerst voorzieningen in relatief veilige delen van het bos en rond veel gebruikte parkeerplaatsen en toegangswegen. Kijk ook of het ruimen hiervan kan worden meegenomen met andere (acute) ruimingswerkzaamheden. Verplaats bij het openstellen van delen van het bos de verbods- en waarschuwborden naar die delen met nog steeds onveilige situaties (en met minder recreatiedruk).

- **Kijk naar de houtmarkt**

Ga na of er ook elders effecten zijn. Door omvangrijke effecten in een groot gebied wordt de houtmarkt al snel met stormhout overspoeld. Dat leidt tot een ineenstorting van de prijzen en talrijke logistieke problemen zoals ondercapaciteit in exploitatie, transport en stapelruimte. Tijdig verkopen en gefaseerd ruimen heeft dan de voorkeur.

- **Wees alert op ziekten en plagen**

Kijk waar ziekten en plagen kunnen optreden. Kijk op www.vbne.nl voor het Praktijkadvies dennenscheerder en letterzetter. Houd deze website in de gaten voor aanpassingen aan dit advies. >

Neem contact op met de beheerders van buurpercelen over het ontstaan van plagen in bijvoorbeeld fijnsparren doordat bewust niet wordt geruimd (plagen kunnen overigens ook optreden als wel is geruimd). Deze “uitgestelde schade” is niet verzekeraar, maar ook niet verhaalbaar.

► **Communiceer met de buitenwereld**

Waarschuw het publiek voor de gevaren zolang niet het gehele terrein veilig is. Doe dit met afzetmateriaal en concrete waarschuwings- en verbodsborden. Licht de lokale pers in over uw ruimingsplannen en leg uit welke delen van het terrein (nog steeds) zijn afgesloten. Communiceer samen met de naburige beheerders voor een zo duidelijk mogelijk boodschap.

Foto: Loo Plan

► **Faseer de ruimingswerkzaamheden**

Wees voorbereid en werk volgens een van te voren vastgelegd stappenplan:

VOORBEREIDING

Fase 1 – maak een calamiteitenplan en zorg voor goed opgeleid personeel

NA DE STORM

Fase 2 – sluit uw terrein waar nodig af, verricht acute werkzaamheden (ter redding van mensen en vee, rond gebouwen, etc.), en las een rustpauze in om een knelpunteninventarisatie en plan van aanpak te maken.

Fase 3 – los acute en tegelijkertijd ook gevaarlijke situaties op.

Fase 4 – los acute maar niet gevaarlijke situaties op.

Fase 5 – voer pas daarna de overige eventuele werkzaamheden uit.

Fase 2-5: denk aan de benodigde communicatie, plaats borden met concrete waarschuwingen, werk samen met naburige beheerders, licht samen de lokale pers in.

Volg hiertoe de **Checklist** in de bijlage op pagina 6.

BIJLAGE – CHECKLIST

FASE 1 – Van te voren regelen

- calamiteitenplan met bedrijfsmatige en recreatieve prioriteiten
- kaart van het gebied met de ligging van cruciale objecten en voorzieningen
- afsluitmateriaal, tijdelijke bebording met concrete waarschuwingen
- aansprakelijkheids- en schadeverzekering
- afspraken met aangrenzende terreineigenaren en aannemers in de buurt

FASE 2 – Afsluiten terrein, oplossen acute problemen, knelpunten inventariseren

- sluit terrein fysiek af en plaats bebording met concrete waarschuwingen
- los acute gevaren rond gebouwen en ter redding van mensen en vee direct op
- maak een overzicht van omvang en plaats effecten, getroffen soorten, knelpunten
- neem contact op met de gemeente (brandweer) over ruimen doorgaande openbare wegen
- neem contact op over beschikbaarheid aannemer (waarmee u van te voren afspraken maakte)
- las een rustpauze in om een plan van aanpak te maken, en baseer dit plan van aanpak op calamiteitenplan, knelpunteninventarisatie, ruimingsprioriteiten, en inzet gemeente/brandweer, en faseer de te nemen stappen
- neem contact op met uw verzekeringsmaatschappij

FASE 3 – Oplossen gevaarlijke situaties, acute werkzaamheden op korte termijn

- neem contact op met naburige beheerders over gezamenlijke afsluiting en bebording
- stel een betredingsverbod in voor die delen van het terrein waar een onveilige situatie is ontstaan (omgevallen bomen, hangend hout, vallende takken, uitstekende wortelstelsels);
- plaats concrete waarschuwingborden op overige onveilige plaatsen in het terrein;
- ruim acuut:
 - doorgaande verharde wegen voor regulier verkeer (als brandweer dit niet doet)
 - belangrijke rasters (met name buitenrasters) en veekeringen
 - toegangswegen voor hulpdiensten en evacuatie routes
 - rondom gebouwen

FASE 4 – Oplossen gevaarlijke situaties, niet acute werkzaamheden op middellange termijn

- ruim (de toegang tot) percelen met onveilige situaties en waar snel geoogst moet worden
- verricht ruimingswerkzaamheden op veel door recreanten gebruikte plaatsen
 - ruim parkeerplaatsen
 - breng daar vandaan lopende veel gebruikte paden en routes op orde
 - breng na wortelbreuk of windworp boven de grond uitstekende wortelstelsels die een gevaar voor recreanten kunnen opleveren in een ongevaarlijke positie.
 - leg (delen van) veel gebruikte paden, wandelroutes en mountainbikeroutes met onveilige situaties (tijdelijk) om
- verplaats bebording naar overblijvende delen met gevaarlijke situaties.

FASE 5 – Oplossen niet gevaarlijke situaties op langere termijn

- Voer de overige werkzaamheden uit uw plan van aanpak uit

FASE 2-5 – Communicatie

- plaats verbods- en waarschuwingborden met daarbij een waarschuwing voor het concrete gevaar op goed zichtbare plaatsen
- hou lokale media op de hoogte
- verspreid steeds eenzelfde boodschap samen met naburige beheerders

► Voor vragen over dit praktijkadvies kunt u contact opnemen met Anne Reichgelt, a.reichgelt@vbne.nl
► Voor meer informatie: www.vbne.nl